

Uutisräsä

ELY-kalatalouspalvelut/Järvi-Suomi
kalatalousyksikön tiedotuslehti 1/2015

Hallinto kannustaa kestävään kalastukseen

PÄÄKIRJOITUS

Maamme julkista hallintoa on kehitetty voimakkaasti viime vuosina ja muutos on kohdistunut myös kalataloushallintoon. Vuoden 2015 alusta valtion alueellisen kalataloushallinnon rakennetta muutettiin siten, että kalataloustehtäviä hoitavien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) määrää vähennettiin yhdestätoista kolmeen. Tavoitteena on kehittää kalataloushallintoa niin, että se pystyy palvelemaan asiakkaitaan tehokkaasti ja tavoitteellisesti myös tulevaisuudessa. Uudistuksen taustalla ovat valtion aluehallinnon kehittämistoimet, joihin liittyy merkittäviä tehostamisvaatimuksia ja leikkauksia ELY-keskusten voimavaroihin.

Uudistuksen seurauksena kalatalouden merkitys ja näkyvyys on kasvanut ELY-keskuksissa. Pää jäi pinnalle, vaikka monet toimintatavat muuttuivat. Kalataloustehtävien osalta entistä suurempi yksikkö mahdollistaa aiempaa tavoitteellisemman voimavarojen käytön suunnittelun, tehokkaamman tehtävien järjestämisen, virkamiesten erikoistumisen tiettyihin tehtäviin sekä riittävät sijaisuusjärjestelyt.

Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Pirkanmaan, Keski-Suomen, Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan kalataloustehtäviä hoidetaan nykyisin Pohjois-Savon ELY-keskuksessa, Kuopio hallinnollisena pääpaikkana. Kalataloustehtävistä vastaava henkilöstö löytyy kuitenkin aiemmista toimipaikoista. Alueellinen asiantuntemus on siten säilynyt ja palvelut pysyneet mahdollisimman lähellä asiakkaita. Vaikka organisaatio muuttuu ja sitä tehostetaan, asiakkaiden kannalta palvelut jatkuvat kuten ennenkin – tai mieluummin aiempaa parempina.

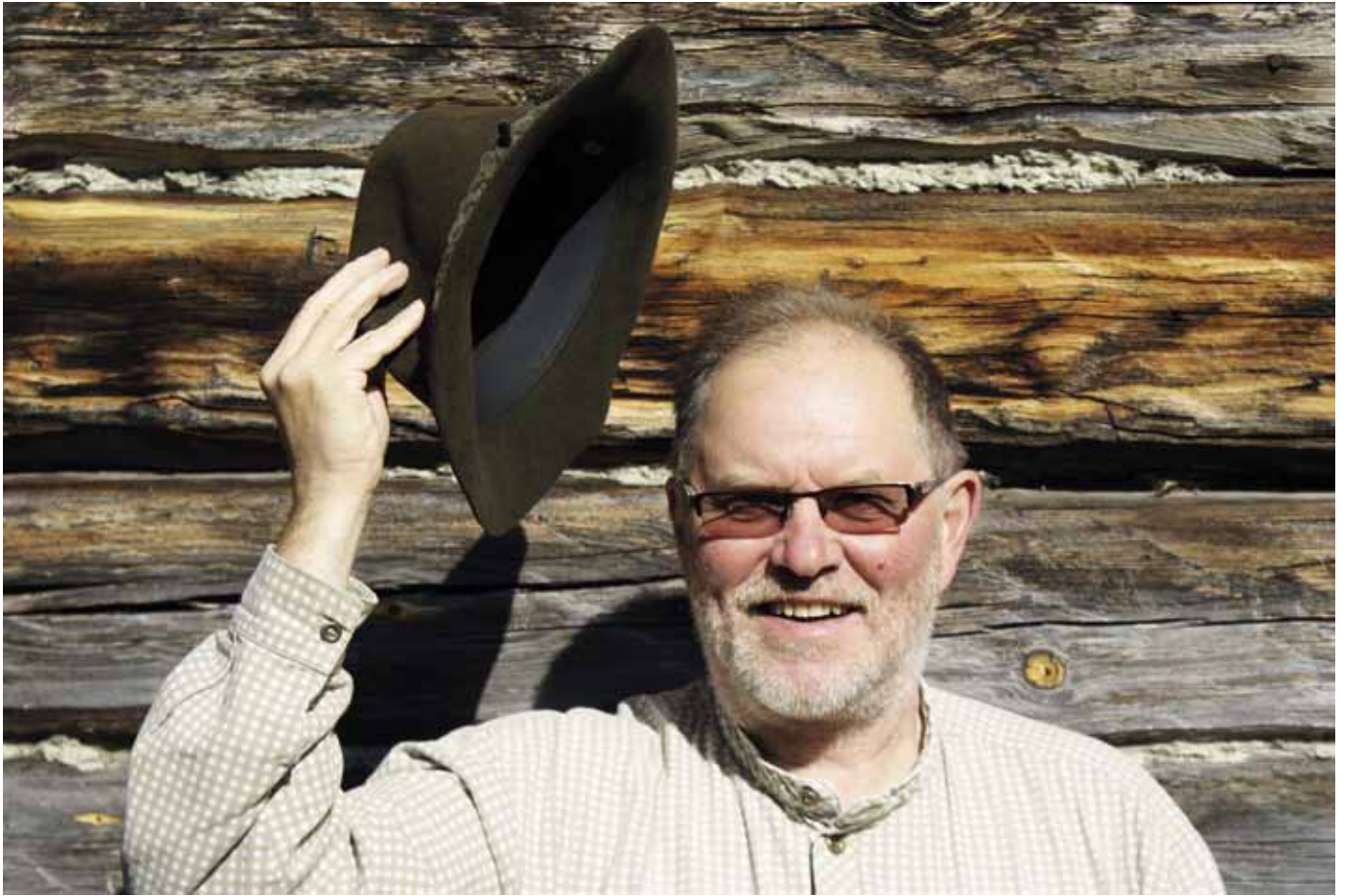
Kalatalouden monipuoliset kehittämismahdollisuudet on kirjattu lukuisiin strategioihin ja ohjelma-asiakirjoihin. Alueellisen kalatalousviranomaisen työtä ohjaavat hallinnonalan yhteiset tavoitteet. Pyrimme säilyttämään kalakantojen elinvoimaisuuden ja monipuolisuuden sekä ohjaamaan kalastusta kestävämmäksi. Uusilla toimintatavoilla sovitamme yhteen eri näkemyksiä ja varmistam-

me kalavarojen käytön hyväksyttävyyden. Luomme hyvät edellytykset kalatalouden liiketoiminnalle ja kalastusharrastukselle. Tutkimustiedon ja kokemuseräisen tiedon merkitys toiminnassa kasvaa.

Toimialalla tarvitaan enemmän yhteistä sosiaalista pääomaa. Kalavarojemme viisas käyttö onnistuu nykyistä paremmin avoimin mielin, eri osapuolia kuunnellen ja voimavarat yhteistyöhön yhdistäen. Riittävän työläitä tavoitteita ja merkityksellistä tekemistä riittää kaikille osapuolille.

Uudistuksissa tulisi kunnioittaa parhaita perinteitä. Niinpä Hämeen ELY-keskuksen kalatalousryhmän valtakunnallistakin mainetta saanut tiedotuslehti Uutisräsä leviää nyt koko Järvi-Suomen kalatalousELY:n alueelle. Järvi-Suomi kattaa toimintakulttuuriltaan erilaisten maakuntien kalavedet – lehden lukijat ovat paljon haltijoita arkipäivän toimissaan kalatalouden eri sektoreilla. Hyvää kalastuskesää kaikille!

Syksyllä 2015 eläköityvä Jukka Muhonen nostaa hattua ja toivottaa kireitä siimoja kaikille yhteistyökumppaneilleen.

32 vuotta kalapomona Hämeessä

TEKSTI: JUKKA MUHONEN, KUVAT: MARJATTA MUHONEN

Ura kalatalousvirkamiehenä alkoi marraskuussa 1982, kun sain nimityksen MMM:n tilapäiseksi kalastusbiologiksi sijoituspaikkana Hämeenlinna. Tehtävänä oli valmistella 1.1.1983 aloittavan Hämeen kalastuspiirin perustamista ja uudistuneen kalastuslain toimeenpanoa. Tuosta alkaen olen toiminut yhtäjaksoisesti Hämeen maakuntien kalapäällikkönä ensin kalastuspiirissä, sitten maaseutuelinkeinopiirissä, TE-keskuksessa ja lopulta ELY-keskuksessa v. 2014 loppuun saakka.

Kalastusalueet tulivat jäädäkseen

Vaikka läänikohtainen pilkkikortti nostatti v. 1982 voimakaimmat intohimot, oli uuden lain tärkein uudistus ilman muuta kalastusalueiden perustaminen. Tavoitteena oli parantaa yhteistyötä ja lisätä suunnitelmallisuutta omistuksellisesti pirstoutuneilla vesialueilla. Tulokset ovat nyt nähtävissä: yhteistyö kalavesillä on lisääntynyt merkittävästi. Eri kalastajaryhmien mukanaolo omistajien rinnalla on antanut mahdollisuuden sovittaa yhteen erilaisia tarpeita ja näkemyksiä.

Parhaat kalastusalueet hoitavat siirtosopimuksilla osakaskuntien tehtäviä. Lupa-alueet virkistyskalastukseen

ovat kattavia ja lupia tarjotaan myös kaupalliseen kalastukseen ja kalastusoppaille. Kalastusta ja kalakantojen hoitoa ohjataan käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden mukaisesti ja vaikutuksia seurataan. Toki on myös kalastusalueita, joissa uutta ajattelua ei ole sisäistetty tai toteutus on jäänyt puolitehen.

Vaikka nimi uuden lain myötä muuttuu kalatalousalueeksi ja koko kasvaa, on idea pääosin entinen. Tarkoitus on entisestään korostaa pätevän tiedon merkitystä suunnittelun ja päätöksenteon perusteena. Kalastuksen säätelystä tulee keskeisin hoitokeino ja istutuksista siirrytään tukemaan kalojen luonnonlisäytymistä. Vaikka päätösvaltaa siirtyykin ELY-keskuksille, on tulevien kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmilla kalastuksen säätelyssä erittäin painava merkitys.

Osakaskuntatoimintaa uudistettava

Vaikka muutamia yhdistämishankkeita on toteutettu, on maassamme edelleen lähes 20 000 osakaskuntaa, joiden keskipinta-ala on alle 200 ha. Kalataloutemme kesto-ongelma, vesien pirstoutunut omistus, ei ole kadonnut minnekään.

Jos vesien omistuksesta päätettäisiin nyt puhtaalta pöydältä, omistusyksiköt todennäköisesti muotoutuisivat vesistöaluepohjalta ja nykyistä merkittävästi suuremmiksi. Tämän asian korjaamiseksi tarvittaisiin mittava valtakunnallinen hanke, jossa tavoitteena voisi olla osakaskuntien määrän vähentäminen viidennekseen ja keskipinta-alan nostaminen yli 1 000 hehtaarin. Tämä toisi uutta potkua näivettyvään toimintaan - monien muiden hyötyjen lisäksi.

Ravustuskulttuuri heräsi Ruususen unesta

Hämeen kalatalouden järjestyttävien muutosten viime vuosikymmeninä on ollut raputalouden nousu. Sadan vuoden hiljaisuuden jälkeen ravustuskulttuuri kukoistaa jälleen. Täplärapu on lähes kaikissa Hämeen maakuntien suurissa reittivesissä tuottavat kannat, jotka toki vaihtelevat niin kuin luonnossa kuuluukin.

Harmillinen kääntöpuoli on ollut jokirapukantojen huononeminen täplärapun luvattomien siirtojen seurauksena. Jokiravulle hyvin soveltuvia pienvesiä on kuitenkin runsaasti, ja kantojen elvyttäminen näissä kohteissa sopii hyvin tulevien kalatalousalueiden tehtäväksi.

Täplärapu palautti ravustuskulttuurin Hämeeseen.

Vapaa-ajankalastus luo hyvinvointia sadoille tuhansille kansalaisille

Hämeen maakunnissa vapaa-ajankalastuksella on vankka perinne. Vaikka kalastajien osuus väestöstä on laskenut, ovat Hämeen maakuntien kasvava väkimäärä sekä muualta tulevat kesämökkeilijät pitäneet kalastajien määrän suurena. Vapaa-ajankalastus tuottaa Hämeessä ja Pirkanmaalla aineellista ja aineetonta hyvinvointia yli 300 000 kansalaiselle.

Kalastuksen juuret ovat syvällä suomalaisessa kulttuurissa. Jatkuvuudesta on kuitenkin tärkeää huolehtia tukemalla lasten ja nuorten kalastusta. Tulevaisuudessa kaupalliset palvelut niin kotimaisille kalastajille kuin ulkomaisille turisteille synnyttävät uutta yritystoimintaa. Ikäihmisten kasvava ryhmä antaa osaltaan mahdollisuuden kehittää uusia kalastuspalveluja.

Sininen biotalous mahdollisuus myös Hämeen maakunnissa

Kaupallisen kalastuksen kärki on Hämeessä kapea mutta terävä. Vaikka päätoimisia kalastajia on vain n. 30, on Padasjoen kalasataman ympärille kehittynyt Etelä-Päijänteen kalastus eurooppalaista huippuluokkaa.

Uudistuva kalastuslaki parantaneekin vähitellen kaupallisen kalastuksen edellytyksiä, ja kasvava luomu- ja lähiruuan arvostus lisää kysyntää. Kalan jalostuksen asema keskellä Etelä-Suomen kuluttajia on jo nykyisin vahva, mutta tuotekehityksessä on sijaa uusille ideoille. Norjan kassilohen asemesta jalostuksen kohteeksi pitäisi saada vajaasti hyödynnetyt kalavarat. Lupaavia hankkeita ja yrityksiä onkin vireillä.

On selvää, että tulevaisuudessa yhä suurempi osa syötävästä kalasta tuotetaan viljelemällä. Moderni ja vähän kuormittava tuotantotekniikka mahdollistaa vesiviljelyn kasvun myös muualla kuin merialueella. Hämeen maakunnista löytyy monia vanhoja tehdaspaikkakuntia, joista löytyy sekä hukkalämpöä että valmiit jätevesijärjestelmät vesiviljelyn tarpeisiin.

Työ uudistuvien luonnonvarojen parissa on mielekästä

Vaikka alan kehitys tuntuu joskus hitaalta ja kitkaiselta, on työskentely uudistuvien kalavarojen hoidon ja käytön edistämiseksi ollut kiinnostavaa ja mielekästä.

Matkan varrella on sattunut monenlaista, ja olen kohdannut monia fiksuja ja persoonallisia ihmisiä. Heille kaikille toivotan mitä parhaita jatkoa!

Merkitty kala on arvokas, eikä sitä pidä paistaa vaan vapauttaa. Mittaa tai ainakin arvioi kalan pituus sekä paino. Ota merkin tiedot talteen ja toimita tiedot merkissä olevaan osoitteeseen.

Väli­raportti suosittaa muuttamaan Päijänte­en istutuskäytäntöä

Päijänteelle istutetuista 2-vuotiaista taimenistukkaista saadaan niin vähän palautuksia, ettei toimintaa ole järkevää jatkaa. Pohjois- ja Etelä-Päijänte­en kalastusalueiden teettämän merkintäselvityksen väli­raportin mukaan jatkossa on syytä siirtyä joko 3-kesäisiin tai 3-vuotiaisiin taimeniin. Järvilohien osalta Päijänteellä joudutaan edelleen pysyttämään 2-vuotiaissa istukkaissa, sillä iäkkäämpiä kaloja ei ole markkinoilla. Raportin toinen huomio koskee istukkaiden kuljettamista selkävesille. Menettely katsotaan tarpeettomaksi, koska toimenpide ei ennakko-odotuksista huolimatta paranna kalojen selviytymismahdollisuuksia.

Istukkaiden laadulla ja vesistön olosuhteilla on merkitystä

Tänä vuonna Päijänteellä tutkitaan mm. sitä, onko kookkaammalla istutusparvella kaloja suojaava vaikutus. Istukkaiden joutuminen petojen, erityisesti haukien, saaliiksi lisääntyy erityisesti niissä tilanteissa joissa parvi ei hajaannu, vaan jää jopa viikoiksi oleilemaan istutuspaikan

lähistölle. Ilmiön epäillään viittaavan siihen, että turvallisissa laitosoloissa kasvaneiden kalojen kyky välttää petoja ja löytää ravintoa luonnossa on merkittävästi heikentynyt. Tämä saattaa osaltaan selittää myös suuret erot eri yksilöiden kasvussa. Taimenistukas voi lisätä painoaan jopa kaksi kiloa vuodessa tai sitten laihtua!

On hyvä muistaa, että istutusten tuotto voi istukkaiden koon ja laadun ohella vaihdella muistakin syistä, kuten vesistön sen hetkisestä ravintotilanteesta. Tässä suhteessa tilanne Etelä- ja Keski-Päijänteellä on jo vuosia ollut suotuisa, sillä taimenelle ja järvilohille tärkeät muikkukannat ovat pysyneet vakaina. Parhaat laitumet lohikaloille löytyvät alueen eteläosasta Asikkalanselältä, missä säännöllisimmin vilisee taimenten herkkua, pienikokoisia muikkuja.

Merkintöjen tulokset vaihtelevat rajusti

Päijänteelle on istutettu 2000-luvulla yhteensä noin 17 000 taimenta ja järvilohia vuosittain. Kalastusalueet ovat vuo-

desta 2011 alkaen seuranneet istutusten onnistumista merkinnöillä. Aineiston perusteella tiedetään, että merkkipalautus istukaserää kohti on parhaimmillaan 20 %, mutta myös nollatuloksia on saatu. Ajalta 2011 - 31.10.2014 merkkipalautuksia kertyi yhteensä 639 kpl, josta vapavälineillä pyydettyjen kalojen osuus oli 48 % ja verkoilla saadun saaliin osuus 52 %. Istukkaiden todettiin levittäytyneen merkintäerästä riippumatta melko tasaisesti koko Päijänteen alueelle. Jos vaellusta esiintyi, hakeutuivat kalat mieluiten ylävirtaan eli pohjoiseen. Päijänteen alapuolisilta vesiltä saatiin vain muutama merkkipalautus.

Istutussuosituksia tullaan tarkentamaan

Viellä keskeneräisen työn päätavoite on tarkentaa Päijänteelle annettavia istutussuosituksia. Tavoite näyttää ainakin osittain toteutuvan jo väliraportin havaintojen pe-

rusteella. Vuodenvaihteessa voimaan astuva uusi kalastuslaki painottaa kalavesien hoitotoimien nojaamista tutkimustietoon. Tässä suhteessa Päijänteellä ollaan ajan hermolla. Oikea istukas oikeaan paikkaan ja aikaan säästää rutkasti rahaa ja lisää tyytyväisten kalastajien määrää. Istutusten järjeistämisen ohella mm. kalastusalueet, viranomaiset ja tutkimus ponnistelevat taimenen luonnokantojen elvyttämiseksi. Taimenten lisääntymisalueita tuhonneiden laajojen ympäristömuutosten vuoksi istutuksia kuitenkin yhä tarvitaan, jos laji ylipäänsä halutaan pitää saalisluettelossa.

Järvi-Suomen ja järvilohen istutusten tuloksellisuus 2011 - 2014 - väliraportti on Pohjois-Päijänteen- sekä Etelä- ja Keski-Päijänteen kalastusalueiden tilaama. Raportin ovat laatineet Matti Havumäki Keski-Suomen kalatalouskeskus ry:stä sekä Tomi Ranta Hämeen kalatalouskeskus/ProAgria Etelä-Suomi ry:stä.

Järvi-Suomeen jaettiin 1,6 miljoonaa euroa kalastuksenhoitomaksuvaroja

TEKSTI: MARI NYKÄNEN, KUVA: VESA LEHTIMÄKI

Järvi-Suomen kalatalousviranomainen eli Pohjois-Savon ELY-keskus jakoi toukokuussa Hämeessä, Päijät-Hämeessä Pirkanmaalla, Keski-Suomessa, Pohjois-Savossa, Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa yhteensä noin 1,6 miljoonaa euroa kalastuksenhoitomaksuvaroja. Varat ovat kertyneet kalastajien maksamista valtion kalastuksenhoitomaksuista eli ns. kalastuskortista.

Järvi-Suomeen palautuneesta rahasta maksettiin noin 520 000 euroa kalavesien omistajille korvaukseksi onginnasta ja pilkinnästä. Järvi-Suomen maakuntien 93 kalastusalueelle jaettiin toiminta-avustuksina noin 725 000 euroa. Lisäksi 168 kalataloutta edistävää hanketta sai harkinnanvaraista avustusta yhteensä 386 000 euroa.

Hankeavustusta haettiin 803 000 euroa 231 eri hankkeeseen. Tukea myönnettiin vuoden 2015 haun painopisteiden mukaan erityisesti hankkeille, jotka edistävät 1) luontaisten kalakantojen monimuotoisuutta, 2) kalastusharrastusta tai 3) kalastuksen valvontaa.

Luontaisten kalakantojen tilan seurantaan ja parantamiseen myönnettiin yhteensä noin 75 000 euroa avustusta. Hankkeiden joukossa oli mm. useita uhanalaisen järvi-aimenen tilaa parantavia pieniä virtavesikunnostushankkeita sekä taimenkantojen monimuotoisuutta selvittäviä geneettisiä analyyskejä. Lisäksi tuettiin järvi-aimenkantojen tilan seurantaa kutupesälaskennoilla ja sähkökoekalastuksilla.

Kalastusharrastuksen edistämiseen myönnettiin noin 175 000 euroa. Tähän sisältyi mm. tukea noin 40 hakijalle

lukuisiin kerhoihin, leireihin ja tapahtumiin, jossa lapsia ja nuoria opastetaan kalastusharrastuksen pariin. Avustuksella tuettiin myös 12 uuden veneluiskan rakentamista eri puolille Järvi-Suomea, mikä helpottaa kalastajien pääsyä kalavesille.

Kalastuksenvalvontaan kohdennettiin avustuksista yhteensä noin 45 000 euroa.

Jos siis maksat valtion kalastuksenhoitomaksun, olet osaltasi tukemassa arvokasta toimintaa kalavesillä!

Järvilohen kohtalon hetket

TEKSTI: VELLI-MATTI KAIJOMAA JA TIMO TURUNEN, KUVAT: JUHA ROUVINEN

Menneiden muistelua

Järvilohi on Atlantin lohen muoto, joka jäi eristyksiin sisävesiin jääkauden jälkeisten geologisten tapahtumien seurauksena. Suomessa on esiintynyt kaksi järvilohikantaa, toinen Saimaalla, toinen Pielisellä. Pielisen kanta on jo menetetty sukupuuttoon. Järvilohemme ovat olleet muista lohikannoista erillään hyvin pitkään. Geneettinen perimä on muovautunut vuosituhansia kestäneen maantieteellisen eristäytyneisyyden aikana ja on siten hyvin ainutlaatuinen. Valitettavasti ihminen on toimillaan, tietämättään, muokannut geneettistä rakennetta huonompaan suuntaan.

Aluksi puunuitto ja uittoperkaukset, myöhemmin voimalaitosrakentaminen sekä kalastus ovat johtaneet siihen, että nyt jäljellä on vain harvalukuinen joukko lohimammoja, jotka etsivät sulhasta. Koiraiden määrä kutupyynnin muutenkin vähäisessä saaliissa on vain viidennes. Lisääntymisalueiden häviäminen aiheutti totaalisen romahduksen kannan elinkiertoa, ja johti tietävästi geeniaineksen menetykseen. Nyt ei ole varmaa, onnistutaanko alkuperäinen järvilohikanta säilyttämään Suomen kalastossa.

Kymmeniä vuosia jatkuneiden elvytystoimien avulla ja kalanviljelyn avulla Saimaan järvilohikantaa on saatu pidettyä keinotekoisesti yllä. Ensimmäiset kudulle nousevat emokalat pyydettiin jo 1940-luvulla sukutuotteiden hankkimiseksi. Laitosemokaloja alettiin kasvat-
taa kuitenkin vasta 1960-luvun lopulla, jolloin laitostuotanto ja –poikasten tuotanto käynnistyi. Lisääntyminen luonnossa loppui käytännössä kokonaan 1970-luvun alussa Kuurnan voimalaitoksen rakentamiseen Pielisjokeen.

Ala-Koitaajoki

Ala-Koitaajoki laskee Koitereen suunnasta Pielisjoen yläosaan. Joessa oli aikanaan Pielisjokeen nousseen järvilohen ylimmät kutukosket. Nyt Ala-Koitaajokeella on menneillään hyvin merkittävä, vuosina 2013–2018 toteuttava, seuranta-, tutkimus- ja kunnostushanke, jossa tavoitteena on järvilohen vaelluspoikastuotannon maksimointi lisätyn virtaaman olosuhteissa. Mikäli asetetut tavoitteet, 15–20 hehtaaria poikastuotantoaluetta ja vähintään 5.000–8.000 vaelluspoikasta vuodessa toteutuvat, päästään järvilohen perinnöllisen monimuotoisuuden säilyttämisessä monta tärkeää askelta eteenpäin.

Hankkeen yhteydessä tehdään poikastuotannon lisäämiseen tähtääviä mittavia kalataloudellisia kunnostuksia. Toimenpiteet on integroitu osaksi tutkimuksia ja

seurantaa. Tutkimukset, seuranta, virkatyö ja kunnostukset Ala-Koitaajokeella maksavat yhteensä ainakin 300.000 euroa vuodessa. Kulueräksi voi laskea myös veden juoksutuksesta ohi voimalaitoksen voimayhtiölle koituvan tappion, joka on laskennallisesti noin 500.000 euroa vuodessa.

Syksyisin Luonnonvarakeskuksen kenttäväki pyytää järvilohen emokaloja Pielisjoesta.

Saimaan Lohikalat-hankkeessa mm. ohjattiin kalastajia kestävien lohikalavieheiden käyttöön. Kuvassa yksi hankkeen järjestämän kilpailun vieheistä. Viehettä voisi muokata edelleen kalaystävällisemmäksi vaihtamalla vieheen yksihaaraisen väkäsettömän koukun.

Järvilohien on selvittävä hengissä

Ala-Koitajoen koskista vaellukselle lähtevien villien vaelluspoikasten ja Pielisjokeen istutettujen vaelluspoikasten (60.000 – 100.000 kpl/vuosi) olisi pysyttävä hengissä Saimaalla 3-5 vuotta päästäkseen vaeltamaan takaisin Pielisjokeen. Emokalojen pyyntipaikka on Kuurnan voimalaitoksen yhteydessä. Sieltä kalat siirretään joko jatkamaan sukuaan Ala-Koitajoen koskiin tai niistä otetaan suku-tuotteet kalanviljelyn käyttöön, tuottamaan uusia järvilohia tuleviin Pielisjoen istutuksiin. Lopullisena tavoitteena häämöttävät Pielisjoen kahden voimalaitoksen yhteyteen rakennettavat kalatiet, jotka avaisivat Saimaalta esteettömän nousun Ala-Koitajoen kutupaikoille.

Vaelluspoikaset varttuvat aikuisiksi Saimaan eri selillä. Eloönjääntiin vaikuttavat mm. ravintotilanne, kalastus, petokalojen määrä ja poikasten elinvoimaisuus. Emokalojen noustessa Pielisjokeen kalastus joessa on lähes kokonaan kielletty. Saimaalla kohti Pielisjokea vaeltavat emokalot ovat sallittua saalista, ainakin vielä tällä hetkellä.

Vuotuinen emokalamäärän minimitaloite on 50 koirasta ja 50 naarasta. Koska koiraita saadaan emokalapyynnissä poikkeuksetta paljon vähemmän kuin naaraita, viidenkymmenen koiraan saaminen edellyttäisi Pielisjoesta noin 250–300 emokalaa vuodessa. Tähän on tällä hetkellä vaikea päästä. Tehokas emokalapyynti vuosittain Kuurnan voimalaitoksen yhteydessä on äärimmäisen tärkeä osa järvilohikannan hoidon kokonaisuutta.

Rahaa järvilohen välittömiin hoitotoimiin vaelluspoikasten istutuksiin, emokalapyyntiin ja muuhun hoitotyöhön Pielisjoen alaosassa käytetään vuosittain noin 250–300.000 euroa. Velvoitteiden osuus tästä on noin 120.000 €, loput rahoitetaan valtion budjetista. Lisäksi järvilohia istutetaan jonkun verran Saimaalle kalastusta varten. Velvoiteistukkaista noin 30 % on rasvaeväleikattuja. Kaikkiaan Saimaalle istuttavista järvilohista noin 15 % on kalastusta varten eväleikattuja.

Emokalapyynnin avulla saadaan luonnonvalinnalle syönnösvaelluksellaan altistuneita kaloja. Kalat käytetään laitosviljelyssä emokalaston perinnöllisen monimuotoisuuden ylläpitämiseen. Vuotuiset suorat kulut Pielisjoella ja Ala-Koitajoella kannan hoidosta, seurannasta ja tutkimuksista ovat nykyään noin 600–700.000 euroa vuodessa.

Lähitulevaisuus

Teknisten ratkaisujen avulla voitaisiin helpottaa emokalapyyntiä. Viime aikoina on pohdittu vaihtoehtoa, joka mahdollistaisi emokalojen omaehtoisen nousun Kuurnan voimalaitoksen yhteyteen mahdollisesti rakennettavaan säilytys- ja käsittelytilaan. Nousutie voisi toimia myöhemmin kalaportaan alaosana, mikäli tarve kalatien rakentamiseen tulee ajankohtaiseksi.

Kalastuksen säätelyn vaikuttavuutta tulee parantaa. Järvilohen kalastuskuolevuutta on saatava vähennettyä. Kalastajien kannalta säätely on toteutettava nykyistä yksinkertaisemmin ja yhdenmukaisemmin koko järvilohen vaellusalueella. Uuden kalastuslain odotetaan tuovan lisäapua tähän työhön.

Järvilohen kutupaikkoja rakennettiin Ala-Koitajokeen myös helikopterin avustuksella.

Joskus tekisi mieli jättää tämä Jack Russell rannalle, sanoo Pepin emäntä Veera Mäenpää, mutta eihän se onnistu.

TEKSTI: VESA LEHTIMÄKI, KUVAT: VESA LEHTIMÄKI JA TOPI MARTIN

*Metsänriistasta viis,
tuumii Peppi.*

Kalakoira Peppi

Juoskoot jänikset rauhassa. Mutta ne kalat ja kalastus! Jos airo rannassa kolahtaa tai vapoja keräillään, niin Pepillä napsahtaa: kalastusta jännittävämpää kesäpuuhaa ei ole, joten mukaan on päästävä. Monipuolisena harrastajana Peppi kelpuuttaa vapojen ohella pyyntivälineiksi myös verkot. Nokosia ei veneessä koskaan oteta, sillä vapoja on seurattava herkeämättä. Rullan pärähdys on parasta kesämusiikkia. Melkein yhtä kivaa on vahtia mitä verkoista nousee. Saaliin karkaamisen estäminen on kunnia-asia.

Se on siinä! Tänään syödään kuhaa.

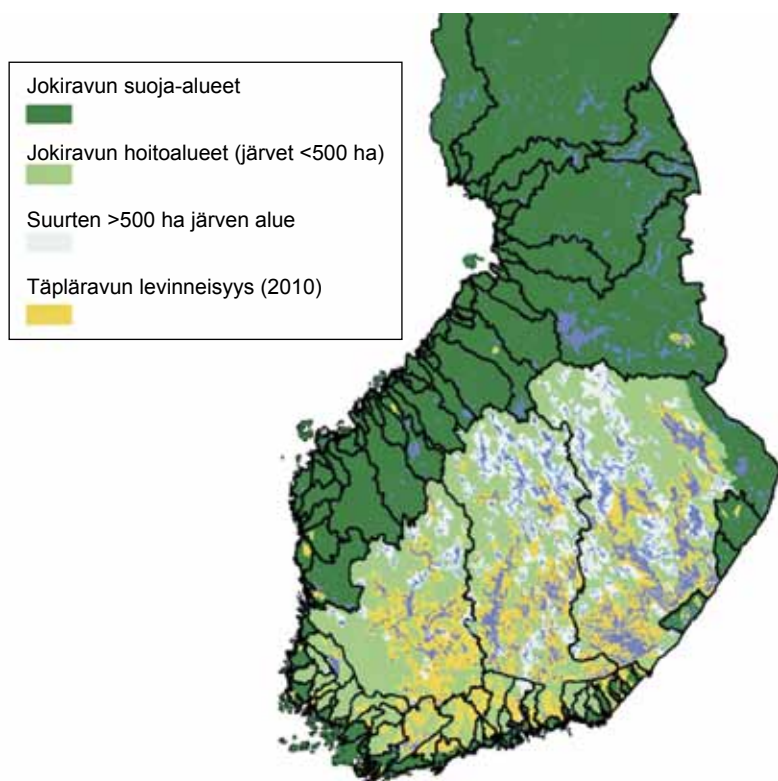
Uusi rapustrategia turvaa joki- ja täpläravun rinnakkaiselon vesistöissämme ja ehkäisee rapuruton leviämistä

TEKSTI JA KUVA: JORMA KIRJAVAINEN

Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyi 15.7.2014 uudistetun Kansallisen rapustrategian vuoteen 2022. Rapustrategialla ohjataan muun muassa kansallisessa vieraslajistrategiassa haitalliseksi määritellyn täpläravun kantojen käyttöä ja hoitoa ja rajoitetaan sen leviämistä jokiravulle varatulle alueelle. Strategian visio on, että Suomessa on elinvoimaiset rapukannat, vahva ja vastuullinen ravustuskulttuuri sekä monipuolinen kaupallinen raputalous.

Lisäksi tavoitteena on ehkäistä kansallisessa vieraslajistrategiassa erityisen haitalliseksi määritellyn rapuruton leviämistä ja edistää suunnitelmallista, kestävää ja vastuullista ravustusta. Myös kaupallista ravustusta ja kotimaisten rapujen käyttöä halutaan edistää. Tämä edellyttää, että kansalliseen rapustrategiaan sitoudutaan laajasti.

Jokiravun suoja-alueet (tumma vihreä) ja ne 3. jakovaiheen valuma-alueet (vaalea vihreä), joilla ei sijaitse lainkaan suuria yli 500 ha järviä, jotka suositellaan varattavaksi yksinomaan jokiravulle. Suurten vesistöjen (vaalea sininen) rapukantojen hoito päätetään paikallisten linjausten mukaan. Lähde: RKT

Keskeisimmät strategiset tavoitteet ovat:

- Maamme alkuperäinen jokirapu säilytetään hyödynnettävänä lajina, ja sen elinympäristöjä ja kantoja suojellaan, hoidetaan ja elvytetään koko sen levinneisyysalueella
- Täpläravun kotiutus ohjataan hallitusti vesistöihin, joissa se on tuottoisa eikä vaarana jokirapukantoja

Strategia korostaa paikallisen osallistumisen ja päätöksenteon merkitystä. Kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat ovat keskeisiä määriteltäessä rapukantojen hoidon käytännön tavoitteita ja keinoja. Tämä toimintatapa on linjassa myös valtioneuvoston hyväksymän vieraslajistrategian kanssa.

Muutoksia molempiin strategioihin saattaa tulla EU:n 22.10.2014 antaman vieraslajiasetuksen (1143/2014) toimeenpanon myötä. Jos täplärapu päätyy unionin haitallisten vieraslajien listalle, saattaa se vaikeuttaa maamme raputalouden kehittämistä merkittävästi.

Hauki ui koululaisen lautaselle Pohjois-Savossa

TEKSTI JA KUVAT: TIMO TAKKUNEN

Pakastekala väistyy järvikalan tieltä julkisessa ruokailussa Pohjois-Savossa.

Kiuruvedellä kehitettyyn toimintatapaan on lähtenyt mukaan jo kahdeksan kuntaa. Tarkoituksena on ollut paikallisen alkutuotannon ja jalostuksen hyödyntäminen kun samalla on pyritty korkealatuisiin tuotteisiin.

Kun lapsi kertoo kotona, että koulussa oli erityisen hyvää ruokaa ja selviää, että se oli hauesta valmistettua, on tuotekehityksessä onnistuttu, kertoo Kiuruveden ruokahuollon päällikkö Helena Laitinen. Haukimassasta tehdyt kalaruoat kuten haukipullat tai pyörykät ovat olleet jo vuosia koululaisten suosikkeja. Viimeisimpänä villityksenä on suuren suosion saavuttanut hauki-tonnikalapasta, jossa pienenä kauneusvirheenä oleva tonnikala ei haitanne, jos tuote kelpaa.

Haukimassaa ja tuoretta järvikalaa toimittaa kuntien ruokahuoltoon Kiuruvetinen yritys Järvifisu, jonka yrittäjinä toimivat Pekka Jauhiainen ja Arja Luttinen. Hauki on itse kalastettua tai ostettua. Jalostukseen hyödynnetään myös mm. uistelukilpailujen saalista, jota alueen rehevistä vesistä saadaan runsaasti.

Järvifisun haukimassalla on kysyntää ja sitä menisi ihan tavallisillekin kuluttajille. Massasta tehdään myös kuutioita, joista saadaan vaikka kalakeittoa. Tuorekalaa kuten muikkua ja kuhaa toimitetaan myös usein ja hyödynnetään sesonkiajat.

Ruokapalvelupäällikkö Helena Laitinen iloitsee lähikalan käytön laajenemisesta Kiuruveden ulkopuolelle. Haukimassaa hän pitää huipputuotteena eikä halua edes verrata sitä ulkomaiseen pakastekalaan - kysehän on kokonaan eri asiasta.

Hauki muuttuu Pekan käsissä nopeasti fileeksi ja massaksi.

Haukimassa ja järvikalakuutiot ovat haluttua raaka-ainetta moneen kalaruokaan.

Lähikalan käyttöönotto on ollut osana Kiuruveden lähiruokastrategiaa, jossa raaka-aineet kaupungin järjestämän ruokailun hoitolaitoksissa, virastoissa ja kouluissa pyritään hankkimaan mahdollisimman läheltä. Ruokaohjeista karsittiin pois puolivalmisteet, valmisruuat sekä lisäaineita sisältävät teolliset tuotteet. Tilalle tuli perusraaka-aineita. Kalan ohella koko ruokaketju hankitaan läheltä aina kun mahdollista. Suunnitelmallisuus mahdollistaa sopivien määrien hankinnat jopa vuodeksi eteenpäin. Toiminta alkoi luomuruoan käytöstä noin 20 vuotta sitten ja on vaatinut pitkän kehitystyön, että tuotteet on saatu oikean makuisiksi, kokoiseiksi ja muotoiseiksi. Työn hedelmät ovat nyt myös muiden hyödynnettävissä.

Lähiruoan käytössä on monenlaisia hyötyjä. Ruokakulttuurin ja paikallisen tuotannon osaaminen kasvaa, lapset arvostavat ruokaa ja sen tekijöitä. Toiminta on ekologisesti kestävä ja työllistää lähiseudun asukkaita.

Ensi askeleita uuden kalastuslain toimeenpanossa

TEKSTI: HANNU SALO, KUVA: VELI-MATTI PAANANEN

Uuden, vuoden 2016 alussa voimaantulevan kalastuslain toimeenpanon valmistelu on aloitettu niin maa- ja metsätalousministeriössä kuin ELY-keskusten kalatalousyksiköissäkin. Uusi kalastuslaki on hyvin laaja uudistus joka vaikuttaa kalastuksen sääntelyn tavoitteisiin, toimintatapoihin ja eri toimijoiden tehtäviin. Urakka on suuri, mutta ei mahdoton.

Yksi ensimmäisistä askeleista kalastuslain toimeenpanossa on yhteistyöryhmien perustaminen. Ne ovat tärkeässä roolissa pohtiessaan kalatalousalueiden rajoja ja niiden toiminnan käynnistämistä. Nimensä mukaisesti yhteistyöryhmä muodostuu joukosta kalatalouden asiantuntijoita ja henkilöitä, jotka toimivat kalatalouden edistämiseksi. Ryhmistä halutaan keskustelevien, parhaita käytäntöjä kehittävien ja välittävien sekä kalataloutta tukevien ihmisten tapaamispaikka. ELY-keskus asettaa toimialueelleen yhden tai useamman työryhmän, joihin

kuuluu kalatalousalueiden, tutkimuslaitosten ja kalatalousjärjestöjen sekä hallinnon edustajia. Ryhmien toiminta alkaa vuoden 2016 alkupuolella.

Kalastusalueiden tulee varautua muutoksiin. Alueiden on hyvissä ajoin ennen toimintansa loppumista ja uuden kalatalousalueen toiminnan käynnistymistä selvitettävä talousasiansa niin, että tilit ovat kunnossa ja tiedetään, kenelle jakamattomat korvaukset vesialueiden omistajille kuuluvat. Lisäksi alueiden on hyvä käydä läpi sopimuksensa, sitoumuksensa ja mahdolliset ympäristölupansa.

Uuden kalastuslain toimeenpanoon kuuluu myös toimintaohjeiden, asetusten ja rekisterien valmistelua. Kalastusalueille on tulossa asiasta ohjeita. Kalastuslain sisältöä käydään läpi useaan kertaan ennen uusien kalatalousalueiden toiminnan käynnistymistä. Lain toimeenpanoon osallistuvat ministeriön ja ELY-keskuksen ohella myös kalatalousjärjestöt.

TEKSTI: MAIJA KILPELÄINEN

Kalastuksensivalvojakokeet entiseen malliin - jatkomenettely muuttui

Kalastuksensivalvojen tentinjalkeinen hallinnointi muuttui Hämeen, Keski-Suomen, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksissa vuoden vaihteessa, kun Järvi-Suomen ELY-kalatalouspalvelut organisoitiin uudelleen. Kalastuksensivalvojen kokeet pidetään maakunnissa kuten ennenkin, mutta jatkotoimet on keskitetty Pohjois-Savoon. Kala-

taloustarkastaja Maija Kilpeläinen palvelee Järvi-Suomen alueella kalastuksensivalvojen hyväksymiseen, rekisteröintiin, tunnuksiin ja valtuutuksiin liittyvissä asioissa puhelimella 0295 026 578, sähköpostilla maija.kilpelainen(a)ely-keskus.fi tai postitse Pohjois-Savon ELY-keskus, PL 2000, 70101 KUOPIO.

Kalastusneuvos Eija Kirjavainen:

Pitkä lainvalmistelu antoi hyvät eväät kalatalouden toimijoiden väliselle kumppanuudelle

HAASTATTELU: VESA LEHTIMÄKI. KUVAT: Veli-Matti Paananen ja Vesa Lehtimäki

Viimeisinä töinään Eduskunta hyväksyi ennen vuodenvaihdetta maahan uuden kalastuslain. Noin 30 vuoden välein toteutettu kalastuslain uudistus on prosessi joka herättää intohimoja sekä poliitikoissa että kansalaisissa. Eikä ihme, sillä kalastavia kansalaisia on Suomessa 1,5 miljoonaa. Lain valmistelusta vastasi Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosasto, jossa kalastusneuvos Eija Kirjavainen työskentelee.

Olit keskeisesti mukana lain valmistelussa. Mikä tarkemmin ottaen oli tehtäväsi?

Toimin lakia valmistelevan rahoitusjaoston puheenjohtajana ja osallistuin myös uudistusta koordinoivan työryhmän sekä kalastusoikeusjaoston työhön. Hallituksen esityksen kirjoitusvaiheessa johdin ministeriön kalastuslain valmisteluryhmää. Varsinaiseen lakiesityksen laatimiseen tarvittiin monen henkilön osaamista ministeriön sisältä niin juridiikan kuin kalatalouden osalta.

Mikä lopullisesti laukaisi kalastuslain uudistamistarpeen?

Käytössä on auttamattomasti vanhentunut työkalu, vaikka siihen matkan varrella onkin tehty mittava määrä korjauksia. Kokonaisuudistus tarvittiin myös lain soveltamiseksi nykyiseen perustuslakiin sekä EU-säädöksiin.

Milloin uuden lain valmistelu aloitettiin?

Eiköhän lähtölaukaukseksi voi katsoa päivämäärän 3.4.2008, jolloin uudistamistarpeesta tehtiin laaja sidoryhmäkysely. Kyselyllä kartoitettiin nykyisiä ongelmia sekä tiedusteltiin uuden lain tavoitteista sekä tarvittavista selvityksistä.

Mitkä ovat uuden lain keskeisimmät tavoitteet?

Kirkkain tavoite on luoda selkeä tietoon perustuva kalastuksen järjestäminen, jolla edistetään kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää hyödyntämistä. Haluamme lisätä kalastuksen hyvinvointivaikutuksia, mutta tämä on tehtävä kestäväällä tavalla siten, että kalakannat ja luonnon monimuotoisuus säilyvät. Myös alan eri toimijoiden rooleja on syytä selkeyttää ja yhteistyötä lisätä. Paikallisten vaikuttajien, kuten vesialueiden omistajien ja alan järjestöjen osallistuminen työhön

Eija Kirjavaisen hymy on ennallaan jättiurakasta huolimatta.

on ensiarvoisen tärkeää. Kun näiden tukena on vielä hyvin toimiva hallinto, niin kala-asiat alkavat olla mallillaan.

Reippain keskustelu Eduskunnassa käytiin 65 vuotta täyttäneiden vapauttamisesta kalastuksenhoitomaksusta. Vapautusta jatketaan lausunnolla olleesta lakiesityksestä poiketen. Oletko tyytyväinen lopputulokseen?

Tärkeintä oli lakipaketin kokonaisuuden hyväksyntä ja näin tapahtui. Yksi uuden kalastuslain keskeisistä uudistuksista on viehekalastusmaksun sisältyminen kalastuksenhoitomaksuun. Kalastonhoitomaksulla voi ensi vuoden alusta lähtien viehekalastaa yhdellä vavalla ja vieheellä koko maassa lukuun ottamatta vaelluskalavesistöjen virtapaikkoja ja erityislupakohteita. Tämä on suuri etu erityisesti liikkuville kalastajille.

Edellinen lainmuutos noin 30 v sitten toi maahan kalastusalueet. Oliko järjestelmän säilyminen itsestään selvää?

Tämä kysymys selvitettiin perusteellisesti. Analyysin mukaan kalastusalueet ovat hyödyllisiä ja ne kannattaa säilyttää, mutta muutoksia on tulossa: Kalastusalueen nimi vaihtuu kalatalousalueeksi ja alueiden kokoa kasvatetaan. Kalatalousalueita ja erityisesti niiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien asemaa kalaveden hoidossa ja kalastuksen säätelyssä vahvistetaan.

Osakaskuntajärjestelmän heikkoutena on pidetty niiden pientä kokoa. Kalavedet ovat paikoin pirstoutuneet toivottomaksi tilkkutäviksi. Omalla 40 hehtaarin mökkijärvelläni on yhdeksän vesialueen osakaskuntaa, joista vain yksi on järjestäytynyt. Harjoita siinä sitten yhteistyötä tai valvo kalastusta.

Vaikuttaako lainmuutos osakaskuntien toimintaan?

Kyllä vaikuttaa. Vaikutus tulee kalatalousalueiden ja erityisesti niiden kalastusta ja kalaveden hoitoa ohjaavien käyttö- ja hoitosuunnitelmien kautta. Tämän arvioidaan lisäävän osakaskuntien aktiivisuutta toimia kalatalousalueissa. Kysymys osakaskuntien koosta liittyy yhteisluelaan, eikä niinkään kalastuslakiin. Maanmittauslaitos on tehostanut toimintaansa tällä sektorilla tarjoamalla osakaskunnille mm. yhdistämispalveluita osakaskuntien koon kasvattamiseksi.

Uuden lain toimeenpano tuo erityisesti kalatalouden aluehallinnolle lisätehtäviä. Hallinnon väki on kuitenkin vähenemässä mm. eläköitymisen vuoksi, eikä uutta työvoimaa rekrytoida. Selvitäänkö muutoksista kunnialla?

Kyllä selvittää uuden organisaation avulla. Kalatalouden aluehallinto on nyt keskitetty 11 yksikön sijaan ainoastaan kolmeen suuryksikköön. Tehtäviä sujuvoitetaan myös tehostamalla kumppanuussuhteita kalatalousalueiden ja

alan järjestöjen kanssa. Samalla lisätään sähköisiä palveluja asiakkaille.

Uuteen lakiin liittyy kalastusasetuksen uusiminen. Työ on edennyt lausuntovaiheeseen, eikä värikästä keskustelua mm. kalojen alamitoista ole puuttunut. Näillä näkymin asetus rauhoittaa rasvaeväleikkaamattoman järvitaimenen ja -lohen äärimmäisen uhanalaiset luonnonkannat kokonaan Etelä-Suomessa. Tulevatko rajoitukset kantojen säilymisen kannalta liian myöhään?

Parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Uskon kantojen säilyvän, mutta lopullinen tavoite on vielä korkeammalla. Haluamme saada kannat pitkällä tähtäimellä pyyntivahvoiksi. Asetuksen luonnostelun alkuvaiheessa keskusteltiin myös kalojen välimitoista, joita maailmalla on käytössä. Välimitalla halutaan turvata luontaisen lisääntymisen edellytykset estämällä liian nuorten yksilöiden pyynti ja samalla turvata suurikokoisten kalojen mahdollisuus myös lisääntyä, jotta poikastuotto olisi runsas ja hyvät kasvuominaisuudet säilyisivät lajin perimässä. Aika ei meillä ollut näin suureen muutokseen vielä kypsä. Toisaalta välimittoja olisi ollut hankala soveltaa valtakunnallisesti, koska vesistöjen olosuhteet Suomessa vaihtelevat suuresti. Kalatalousalueiden kannattaa jatkaa keskustelua välimitasta erityisesti koskikalastuskohteilla.

Muuta?

Lakiprosessi oli kokemuksena opettavainen, mielenkiintoinen ja avartava. Työ oli poikkeuksellisen vaativa koska iäkäs ”potilas” eli laki oli päässyt huonoon kuntoon. Onnistumisen avainsanoja olivat yhteistyö, tasapuolisuus ja kuuntelutaito. Pykälän muotoilussa keskeistä oli niiden vaikutusten arviointi.

Nämä asiantuntijat olivat napanneet lammesta jopa kirjolohen.

Riihimäellä tehtiin onkipaikka järveltömään kaupunkikeskustaan

TEKSTI JA KUVAT: VESA LEHTIMÄKI

Riihimäki ei onkimiehelle ole paljon tarjonnut. Keskustaa kyllä halkoo Vantaanjoen kapea latvaosa, mutta sekin on varattu perhostelijoille sekä viehekalastajille tai sitten alueella mainiosti viihtyvien taimenten suoja- ja lisääntymisalueeksi.

Pikkuruisessa, aivan laajan Peltosaaren kerrostaloalueen kupeessa sijaitsevassa Bad Segebergin puistolamessa on tähänkin saakka voinut kalastaa jokamiehenoikeudella, mutta sen hankalat rannat vesikasveineen ja pensaineen eivät tähän ole oikein houkutteleet.

Lähes yhtä paljon kuin onkimaan haluavia pikkupoikia ja miksei tyttöjäkin onneton onkitilanne suivaannutti myös alueen muita asukkaita, kaupungin päättäjiä sekä ennen kaikkea Vantaanjoen vesistön vedenlaadusta ja kalastosta huolehtivia yhteisöjä.

Harmitusta lieventävät nyt onkimista helpottavat upouudet pitkospuut lampareen pienessä niemikkeessä. Alueen särjet ja ahvenet ovat nyt todellisissa vaikeuksissa. Hyvin rakennelma pikavierailun perusteella näytti kelpaavan myös auringonpalvojille. Ei ympäristötekojen tarvitse aina maltaita maksaa, vaan hyvät ideat ja valmius yhteistyöhön riittävät usein pitkälle. Tosin kustannuksia Bad Segebergin lammen parannustöistä on vielä edessä, sillä vesialuetta on tarkoitus syventää ruoppaamalla.

Oivallinen onkipaikka tuhansien ihmisten kävelyetäisyyden päässä saattaa tuottaa arvaamattoman määrän

oivallisia onkimiehiä ja harrastuksen kehittyessä muillakin välineillä kalastavia. Laajoillakin järvenselillä näkee nykyisin yhä harvemmin erityisesti verkkoja. Mainiot kalat jäävät järveen ja tuotto hyödyntämättä. Hyvän harrastuksen ja kestävä kalatalouden sijaan rantapolku vaihtuu yhä useammin reitiksi marketin lohitiskille. Yhtenä vastalääkkeenä kalastuksen hiipumiseen Riihimäen mallin mukainen kädenojennus nuorille saattaisi olla sovellettavissa muissakin taajamissa.

Oppirahat on aina maksettava.

Saimaan nieriän elvyttäminen onnistuu yhteistyöllä

Saimaan nieriä on äärimmäisen uhanalainen ja sen elvytystoimet vaativat hyvää yhteistyötä mm. vesialueen omistajien, tutkijoiden, kalanviljelyn ja viranomaisten kesken. Yhteistyötä on tehty pitkään ja myönteiset tulokset ovat iso askel nieriän säilyttämiseksi Vuoksen vesistössä.

Vastakuoriutuneet nieriät ovat selviytyjiä

Luonnonvarakeskuksen tutkimuksessa verrattiin erikäisinä istutettujen nieriöiden selviytymistä kutukaloiksi. Tutkimusten mukaan vastakuoriutuneiden poikasten istuttaminen tuotti parhaimmat tulokset nieriän palautusistutuksissa. Kutupynti osoitti, että Länsi-Saimaalla sukukypsiksi saakka oli selviytynyt vain nieriöitä, jotka oli istutettu vastakuoriutuneina. Länsi-Saimaalta ja Kolovedeltä saatiin näytteiksi luonnossa syntyneitä nieriöitä, mikä tarkoittaa, että istutettujen nieriöiden lisääntyminen oli onnistunut. Luontaisen lisääntymisen onnistumisesta on varmistamattomia havaintoja myös muista vesistöistä. Tammikuussa 2015 saatiin Luonterilta muutamia näytteitä. Nieriät olivat edellisenä kesänä pyydettyjä 3-vuotiaita nieriöitä, jotka voidaan tulkita luonnossa syntyneiksi koska istutuksia ei ole enää tuolloin tehty.

Saimaan nieriän selviytyminen kutukokoisiksi on vaikeaa, sillä nieriä tulee sukukypsäksi aikaisintaan viiden tai kuuden vuoden ikäisenä. Tutkimuksen mukaan yksi- tai kaksivuotiaina istutetut nieriät eivät säilyneet järven sukukypsyyksiään asti. Jokin ominaisuus tai käyttäytymispiire taas edesauttoi vastakuoriutuneina istutettuja, luonnon-

oloissa varttuneita nieriöitä selviytymään lisääntymisikään saakka. Tulos on yhteneväinen aiempien tutkimustulosten kanssa, joiden mukaan kalanviljelylaitoksella kasvatetut poikaset selviytyvät luonnossa heikommin kuin villit lajitoverinsa. Mitä suuremmiksi poikaset kasvatetaan laitoksessa sitä heikommin ne menestyvät luonnonvesissä.

Emokalaston uusiminen näyttäisi onnistuvan

Alkuperäistä, luonnossa lisääntyvää Saimaan nieriää on jäljellä enää Kuolimossa. Palautusistutusten jatkaminen lajin vanhoille elinalueille edellyttää uuden emokalaston luomista luonnonvalinnan läpikäyneistä nieriän jälkeläisistä. Luonnonvarakeskus on aloittanut emokalaston uusimisen ja tulokset ovat rohkaisevia. Vuosina 2009 – 2012 sukutuotteita saatiin yhteensä 54 luonnonvalinnan läpikäyneeltä emokalalta Ruokovedeltä, Yövedeltä, Kolovedeltä ja Luonterilta. Vuonna 2013 Luonnonvarakeskus ja Kuolimon kalastusalue aloitti mädinhankinnan Kuolimolta pauneteilla. Tähän mennessä lypsyyn on saatu n. 40 yksilöä. Lisäksi luonnonmätää on hedelmöitetty pakastetulla maidilla. Ristiin hedelmöityksillä on emokalastoa varten luotu n. 240 perhettä. Pyyntiä jatketaan syksyllä 2015. Emoparviin varataan vuosittain 3 000 vastakuoriutunutta poikasta ja yli jääneet istutetaan takaisin Kuolimoon. Kaikki lypsetyt luonnonkalat vapautetaan lypsyjen jälkeen.

Emokalapyynti ja nieriätutkimus ovat saaneet rahoitusta ELY-keskuksen myöntämistä kalatalouden edistämismenoista.

Vesienkäytön suunnittelu osaksi kalatalousalueiden toimintaa

Kalastusalueiden kalataloudelliset käyttö- ja hoitosuunnitelmat, viranomaisten vesienhoitosuunnitelmat sekä eri toimijoiden kunnostussuunnitelmat on tehty erillisinä kokonaisuuksina. Vesiympäristön käyttäjien ja valuma-alueiden toimijoiden yhteistarkastelua ei ole aikaisemmin tehty. Puulan kalastusalue katsoi laajemman yhteistarkastelun tarpeelliseksi mm. puhtaan Puulan säilyttämiseksi sekä Etelä-Savon maakuntajärven kalataloudellisen ja virkistyskäytön vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Suunnittelutyön päätavoitteena oli pitkäjänteisesti parantaa Puulaveden kalakantojen ja vesialueiden tilaa sekä vesiensuojelua. Suunnitelma tehtiin yhteistyössä vesialueen omistajien ja käyttäjien sekä viranomaisten ja neuvontajärjestön kans-

sa. Työn toteutti vesiympäristön ja kalatalouden asiantuntijapalveluita tarjoava konsulttiyritys Nab Labs Oy.

Yleissuunnitelma yhdistää kalatalouden kehittämisen ottaen huomioon valuma-alueiden ominaisuudet ja kuormitus sekä esittää keskeisiä toimenpiteitä niin valuma-alueille kuin vesistöön. Suunnitelma antaa kalastusalueen toiminnalle vahvemman roolin vaikuttaa hankkeisiin ja luo yhteistyölle tavoitteet. Puulan osa-aluekohtaiset tavoitteet on määritelty vesistön ja valuma-alueiden ominaisuuksien sekä kuormituksen ja vedenlaadun perusteella parhaiten kullekin alueelle soveltuvaksi. Maa- ja metsätalousministeriön pilot -hankkeena käynnistämä ja rahoittama yleissuunnitelma on luettavissa www.puula.fi.

Yhdistymisen riemua Kihniössä

Vuoden 2001 alussa toteutunut yhteisaluelain muutos lakkautti kalastuskunnat, jolloin ne lain mukaan jatkoivat toimintaansa yhteisen vesialueen osakaskuntina.

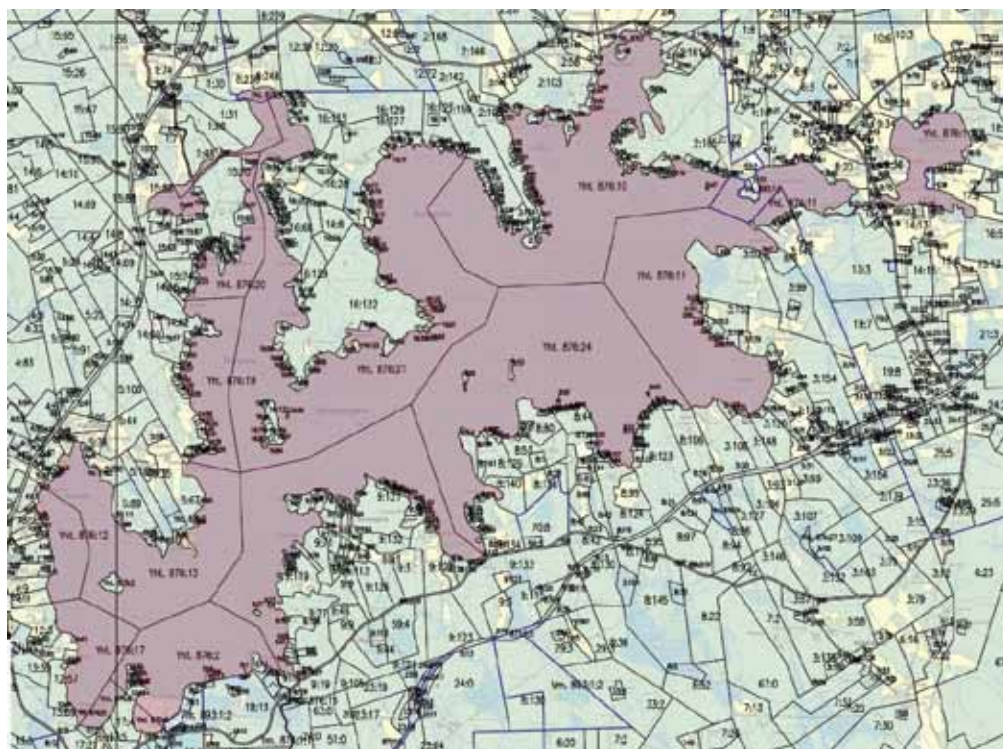
Vaihtaminen lennosta kalastuskunnasta osakaskunnaksi lieenee ollut helppoa monilla vesialueilla, joissa järjestäytynyt kalastuskunta oli toiminut vain yhden osakaskunnan alueella. Hieman enemmän päänsäivä tai ainakin epä-määräisiä tulkintoja tämä on saattanut aiheuttaa siellä, missä kalastuskunnan toimialue on todellisuudessa muodostunut useamman osakaskunnan omistamista vesialueista.

Näin oli tilanne myös Kihniössä Nerkoonselärvellä, jossa 1980-luvulla Turun kalastuspiiriin vahvistamalla säännöillä toiminut kalastuskunta operoi 16 järjestäytymättömän osakaskunnan alueilla (yhteensä 1500 ha). Vuoden 2001 alusta lähtien kalastuskunta olikin lain mukaan osakaskunta, mutta mikähän niistä 16 vaihtoehdosta? Koska siirtyminen heti koko järven kattavaksi osakaskunnaksi ei ollut vesien omistussuhteista johtuen mahdollista, päätettiin toimintaa tuolloin jatkaa entiseen tapaan kalastuskuntana. Ja hienostihan homma toimikin vuoteen 2010 saakka, jolloin Nerkoonselärvellä toteutettiin mm. pohjapatojen rakentamisen ja alivedenkorkeuden nostamisen sisältänyt kunnostushanke, jossa kalastuskunta oli luvan yhtenä hakijana. Kunnostushankkeen yhteydessä, erityisesti muutamien hankkeen vastustajien taholta, nousikin esiin kysymyksiä siitä, mikä on moisen "vanhentuneen"

toimijan oikeus toimia hankkeen vetäjänä ja esimerkiksi kerätä maksuja rannan omistajilta hankkeen omarahotusosuuden kattamiseksi. Hankkeen toteutuksen aikaisista epäselvyyksistä huolimatta hanke vietiin kuitenkin värikkäiden vaiheiden kautta onnistuneesti maaliin. Puuhamiesten otsalohkoihin jäi kuitenkin tuolloin muhimaan ajatus järven osakaskuntien yhdistämisestä, jotta moisilta tulkinnanvaraisuuksilta jatkossa välttyttäisiin. Toki muutkin yhdistämisen edut puolsivat ajatuksen eteenpäin viemistä.

Pari vuotta kestäneen kypsyttelyvaiheen ja yhdistymisajatuksen henkisen sisäajan jälkeen osakaskunnat kutsuttiin koolle alkuvuodesta 2014. Sitä ennen yhdistymiseen liittyvistä käytännön töistä ja työnjaosta oli neuvoteltu hyvässä yhteistyössä Maanmittauslaitoksen ja Pirkanmaan kalatalouskeskuksen kanssa.

Osakaskunnista 15 päättiikin lähes yksimielisesti yhdistyä suuremmaksi kokonaisuudeksi. Mutta jotta tarina ei päättyisi aivan siirappisen onnellisesti, niin yksi osakaskunnista päätyi tiukan äänestyksen jälkeen pysyttelemään muista erillään, ainakin toistaiseksi. Kaiken kaikkiaan yhdistyminen toi selkeyden vesialueen hallinnointiin eikä kukaan ole vielä keksinyt mikä olisi huonommin kuin ennen.

Ainoastaan järven länsipäässä sijaitseva osakaskunta (876:13) jäi yhdistymisen ulkopuolelle.

Helpottaisiko vesialueiden yhdistäminen elämää sinun järvelläsi?

Maanmittauslaitoksen mukaan yhdistämisen etuja ovat mm:

- osakkaiden kalastusoikeus laajenee koko yhdistettävälle alueelle
- kalaveden käyttö ja hoito helpottuvat
- osakaskunnat säästävät esimerkiksi kokous- ja tiedottamiskuluissa
- pienet osakaskunnat saadaan suunnitelmallisen toiminnan piiriin.

Maanmittauslaitos on keskittänyt vesialueiden yhdistämistoimintaansa. Jatkossa yhdistämistoimituksia tekevät seuraavat insinöörit:

insinööri	puhelin	sijainti	pääasialliset vastuualueet
Pirjo Alkiomaa	040 7556227	Mikkeli	Itä-Suomi
Markus Kuusela	040 801 7654	Oulu	Pohjois-Suomi
Riitta Ovaska	040 801 7986	Vaasa	Länsi-Suomi
Pauli Savela	040 861 9011	Tampere	Lounais- ja Etelä-Suomi

Lisätietoa vesialueiden yhdistämisestä löytyy maanmittauslaitoksen kotisivuilta.

Sivujen oikeassa palkista löytyy mm. tilusjärjestelypäällikkö Kalle Konttisen hyvä powerpoint - esitys aiheesta.
<http://www.maanmittauslaitos.fi/kiinteistot/maanmittaustoimitukset/yhteisten-vesialueiden-yhdistaminen>

Pikku-Vesijärvellä fongattiin ja maisteltiin särkipihvejä

Vuoden 2015 valtakunnallisen kalastuspäivän päätapahtumaa vietettiin Lahdessa Pikku-Vesijärven ympäristössä. Sää suosi tilaisuutta, jossa kalastuksen lisäksi ideana oli tuoda esiin kotimaisen kalan erinomaisuutta ruuan raaka-aineena. Järjestelyjen päävastuussa oli Päijät-Hämeen kalatalouskeskus ry.

Mukava vaihtoehto koululuokassa istumiselle

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

ELY-kalatalouspalvelut/ Järvi-Suomi Pohjois-Savon ELY-keskus

Sähköpostiosoitteet:
etunimi.sukunimi(at)ely-keskus.fi

www.ely-keskus.fi

ELY-keskus on kalatalousasioista vastaava alueviranomainen. Pohjois-Savon ELY-keskus vastaa Järvi-Suomen kalataloustehtävistä Pohjois-Savossa, Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalassa, Keski-Suomessa, Pirkanmaalla, Kanta-Hämeessä ja Päijät-Hämeessä.

Pohjois-Savon elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
Kallanranta 11
PL 2000, 70101 KUOPIO

Hämeenlinnan toimipaikka

JORMA KIRJAVAINEN

kalastusbiologi
puh. 0295 025 059

VESA LEHTIMÄKI

kalatalousasiantuntija
puh. 0295 025 070

JUKKA MUHONEN

johtava kalatalousasiantuntija
puh. 0295 025 077
(eläkkeelle 1.10.2015 alk.)

JARI PELKONEN

kalatalousasiantuntija
puh. 0295 025 085

Jyväskylän toimipaikka

TUULA KOPONEN

kalataloustarkastaja
puh. 0295 024 562

MARI NYKÄNEN

kalastusbiologi
puh. 0295 024 581

VELI-MATTI PAANANEN

kalatalousasiantuntija
puh. 0295 024 582

MATTI SIPPONEN

yksikön päällikkö
puh. 0295 024 600

Joensuun toimipaikka

VELI-MATTI KAIJOMAA
johtava kalatalousasiantuntija
puh. 0295 026 059

HELI PEURA
kalatalousasiantuntija
puh. 0295 026 088

TIMO TURUNEN
kalastusbiologi
puh. 0295 026 112

Kuopion toimipaikka

MAIJA KILPELÄINEN
kalataloustarkastaja
puh. 0295 026 578

KARI KOSUNEN
valvontamestari
puh. 0295 026 585

TIMO TAKKUNEN
johtava kalatalousasiantuntija
puh. 0295 026 626

Mikkelin toimipaikka

TEEMU HENTINEN
vs. kalastusbiologi
puh. 0295 024 037

SEPPO REPONEN
kalatalousasiantuntija
puh. 0295 024 078

JORMA TIITINEN
johtava kalatalousasiantuntija
puh. 0295 024 095

Tampereen toimipaikka

HANNU SALO
kalastusbiologi
puh. 0295 025 095

KUVA: VESA LEHTIMÄKI

*Uutisrypsän toimitus toivottaa lukijoille
oikein hyvää kesää!*

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

ELY-KALATALOUSPALVELUT /
JÄRVI-SUOMI

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

**Mikäli haluat Uutisrypsän sähköpostiisi
tai sähköpostiosoitteesi on muuttunut,**

ilmoita siitä kalataloustarkastaja Maija Kilpeläiselle
majja.kilpelainen@ely-keskus.fi

UUTISRYSÄN TOIMITUS

Päätoimittaja Vesa Lehtimäki
ELY-kalatalouspalvelut/Järvi-Suomi
Puh. 0295 025 070
vesa.lehtimaki@ely-keskus.fi
Birger Jaarlinkatu 15, PL 131,
13101 Hämeenlinna
www.ely-keskus.fi

Taitto: Mirja Näkki Oy